

GELLERT TAMAS

DE LASERMAN

NON-FICTIE THRILLER

Uit het Zweeds vertaald door

Ron Bezemer & Renée Lelieveld

Uitgeverij de Rode Kamer

Proloog: zaterdag, 20 april 1991

Achter het podium van *Medborgarhuset* in het centrum van Stockholm hangen twee vlaggen. Eén met de swastika van de nazi's en één met het Zweedse blauwgele kruis.

Achter het spreekgestoelte staat een lange, geheel in het zwart geklede man. Hij heet de deelnemers aan de bijeenkomst hartelijk welkom. In de zaal voor hem zit een bonte verzameling mensen. Jonge mannen, velen met kaalgeschoren hoofden en helemaal in het zwart. In het publiek bevinden zich ook enkele oudere, gedistingeerde heren. Een van hen, een man van ver over de vijftig, is de eerste spreker op deze bijeenkomst. Hij heet Göran Assar Oredsson en is al meer dan dertig jaar voorzitter van *Nordiska Rikspartiet*. Zijn politieke partij stamt rechtstreeks af van de Zweedse nazi's uit de Tweede Wereldoorlog.

Göran Assar Oredsson geeft een lezing over Hitler. Hij vertelt over het leven van 'de grote Führer'. Hij gaat in op de 'schuldproblematiek'. Het publiek reageert op zijn woorden met gejuich en een gestrekte rechterarm. In de grote zaal van *Medborgarhuset* klinkt luid hun geschreeuw: 'SIEG HEIL! SIEG HEIL!'

Het is vandaag precies 102 jaar geleden dat Adolf Hitler werd geboren. In *Medborgarhuset* vindt de grootste nazi-bijeenkomst plaats sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog. Hier zitten de inmiddels oud en grijs geworden, destijds hardhandige leiders van de Zweedse nationaal-socialistische beweging uit de tijd tussen beide wereldoorlogen. Hier zijn de mannen en vrouwen van middelbare leeftijd bijeen die behoren tot *Nordiska Rikspartiet*. En hier is ook de nieuwe generatie Zweedse nazi's te vinden die het netwerk vormen rond de krant *Storm* en de ultra-rechtse beweging *Föreningen Sveriges Framtid*.

De deelnemers zijn niet alleen hiernaartoe gekomen om Adolf Hitler te eren, maar ook om ervaringen tussen de generaties uit te wisselen. Het gaat erom de krachten te bundelen voor de toekomst.

De mannen met de kaalgeschoren hoofden, de zwarte uniformen en de nazi-symbolen vermoeden wellicht meer dan dat ze echt begrijpen dat er in Zweden iets nieuws in opkomst is. De bijeenkomst van vanavond is het begin van iets groots. De komende maanden zullen

waarschijnlijk de meest expansieve periode vormen in de geschiedenis van het Zweedse rechts-extremisme. Diverse deelnemers van vanavond zullen zeer binnenkort bij het grote publiek bekend staan als leden van de rechts-extremistische terreurorganisatie *Vitt Arikst Motstånd, VAM*. Over enkele maanden zullen zij oproepen tot gewapende strijd tegen de Zweedse staat.

Maar vanavond beperkt men zich nog tot de gestrekte rechterarm. Voor de deelnemers uit elkaar gaan, zingen ze gezamenlijk een tekst uit hun liedboek:

*‘Slijp de lange messen op het trottoir
En laat ze dalen in het lichaam van de jood
Het bloed van de strijd moet stromen
Wij hebben schijt aan de vrije jodenrepubliek
Als de tijd van de wraak is aangebroken
Zijn wij bereid tot massamoord*

*Hang socialisten op aan de lantaarnpalen
En laat ze hangen, met honderden tegelijk
Tot ze op de grond vallen, want
Het bloed van de strijd moet stromen ...*

*In de synagoge hangt een zwart zwijn
Gooi handgranaten in het parlement, want
Het bloed van de strijd moet stromen ...’*

Stormwaarschuwing: maandag, 27 mei 1991

STORMWAARSCHUWING

Sinds gisteren staat de verkiezingsbarometer op stormwaarschuwing; de opstand van de kiezers tegen de gevestigde politieke partijen neemt alleen maar in kracht toe.

Ny Demokrati, de partij die bij de verkiezingsbarometer van vorige maand met veel kabaal is doorgebroken, komt nu tevoorschijn als de op twee na grootste partij van Zweden met 11,7 procent van de stemmen.

Dit is een politieke doorbraak met een omvang die zelden is vertoond en is een ernstig signaal dat er in de Zweedse politiek iets scheef zit. Immers, hoe verder een politieke partij verwijderd is van het pluche van de regeringsmacht, des te groter is de aantrekkingskracht ervan op de kiezers.

Redactioneel commentaar, Expressen

De opmaat: woensdag, 10 juli 1991

BRANDBOMMEN GEBRUIKT TEGEN VLUCHTELINGEN

Onbekende daders hebben in de nacht van maandag op dinsdag een aanslag gepleegd op het asielzoekerscentrum (AZC) van Heby in Västmanland.

De aanvallers wierpen molotovcocktails tegen de muren van het magazijngebouw. Enkele nachtzusters van het ziekenhuis in Heby, dat vlakbij het asielzoekerscentrum ligt, hebben het vuur opgemerkt en vervolgens alarm geslagen.

Na de brand gemeld te hebben zijn de verpleegsters naar het AZC gerend, waarna het hun is gelukt het vuur met zand te doven. Daarbij kregen zij hulp van enkele asielzoekers, die door het lawaai waren gewekt.

‘We hebben wel een nachtwaker, maar die blijft niet de hele nacht op’, verklaart Ingemor Jernberg, medewerkster van het AZC tegenover de krant *Uppsala Nya Tidning*.

Politie, brandweer en ambulance waren snel ter plaatse.

‘Veel vluchtelingen zijn naar buiten gehold – er heerste paniek’, zegt Bölje Jansson van de politie in Sala.

Diverse vluchtelingen hebben verklaard dat er al eerder stenen naar het gebouw zijn gegooid.

Bron: *persbureau Tidningarnas Telegrambyrå, TT*

DE LASERMAN

EEN VERHAAL OVER ZWEDEN

Vrijdag, 2 augustus 1991

De dronken man drukte de fietspomp hard tegen Alexanders keel en schreeuwde: ‘Lazer op, kloteneger! Je hebt hier in Zweden niks te zoeken!’

Alexander haalde diep adem. ‘Blijf rustig’, zei hij tegen zichzelf. ‘Rustig blijven.’

Eigenlijk was de situatie absurd. Alexander was samen met zijn vrienden David en Bruck in het park *Kungsträdgården* in het centrum van Stockholm. Op het podium voor hen klonk religieuze muziek. Het was er stampvol met mensen. De sfeer was relaxed. Gezinnen met kinderen en jongeren stonden gebroederlijk naast elkaar in de zwoele zomeravond. En terwijl de man de fietspomp tegen Alexanders keel bleef drukken, zong het koor blij: ‘... prijs de Heer’.

Ten slotte greep Bruck in. ‘Sodemieter op, dronken zak!’ zei hij geïrriteerd terwijl hij de man een duw gaf, die daardoor op de grond viel. Toen de drie vrienden met vastberaden tred *Kungsträdgården* uitliepen, hoorden ze achter zich de man nog roepen. ‘Verdomde negerapen! Flickers met aids. Dat zijn jullie! Allemaal!’

‘Laat die zak maar’, zei Bruck. ‘Vanavond houden we het leuk.’

Een uurtje later zaten de drie vrienden in Brucks appartement op *Studentbacken* in de wijk Gärdet naar Afrikaanse muziek te luisteren. Ze hadden een fles wijn opengetrokken. De relaxte sfeer was weer terug. De man in *Kungsträdgården* waren ze al vergeten.

Iets na middernacht verlieten ze Brucks flat om met de metro naar een feest op *Norrmalmstorg* te gaan.

‘Vanavond gaan we eens dansend de bloemetjes buiten zetten’, zei Bruck lachend.

De zomer liep ten einde. De nachten waren al weer donker en slechts een paar lampen verlichtten het voetpad naar het metrostation van Gärdet. De lichamen van de drie mannen wierpen lange schaduwen over de donkere struiken.

David Gebremariam liep een paar meter achter zijn twee vrienden. Hij was diep in gedachten verzonken. Er was de afgelopen jaren veel in zijn leven veranderd. Hij was in 1989 naar Zweden gekomen uit een door burgeroorlog verscheurd Eritrea. In slechts twee jaar was hij erin geslaagd Zweeds op vwo-niveau te leren. En nu, na al die eindeloze uren studie, slapeloze nachten en stukgelezen woordenboeken Engels-Zweeds, wachtte hem de beloning. Over enkele weken zou David beginnen met zijn studie antropologie aan de Universiteit van Stockholm.

Maar de zomer was nog niet voorbij. Nu wilde hij nog van zijn laatste vrije dagen genieten. David, Bruck en Alexander, alle drie afkomstig uit Eritrea, hadden besloten dit weekend feest te vieren.

Plotseling zag David tussen de boomstammen langs het voetpad een rood licht. Een rode lichtstraal leek doelloos heen en weer te dansen tot hij stilhield op de rug van Bruck, een paar centimeter onder zijn stuitje.

‘Er schijnt een straal licht op je jasje’, zei David verwonderd tegen Bruck, waarna hij zich half omdraaide om te zien waar de lichtstraal vandaan kwam. Op datzelfde moment hoorde hij een dof klikkend geluid en tegelijk voelde hij iets steken in zijn linkerheup. Het deed aanvankelijk niet echt pijn – het voelde ongeveer als een verrekte spier – en David stond verbaasd stil, midden op het voetpad.

‘Dat was een schot, dat was een schot!’ schreeuwde Bruck met angst in zijn stem en begon naar het metrostation te rennen. Alexander holde onmiddellijk achter hem aan.

David keek zijn vrienden na. Hij begreep nog steeds niet wat er gebeurd was. Pas toen hij zich bewoog, voelde hij dat er iets niet in orde was. De pijn had hem nu echt te pakken. Elk stap die hij zette, deed pijn. Er stroomde warm bloed langs zijn dij. David voelde de paniek opkomen. Hij draaide zich om en holde zijn vrienden achterna.

David haalde Alexander en Bruck bij het metrostation in. Hij hijgde zwaar van het rennen. Zijn hele broek zat nu onder het bloed. Keer op keer schoot dezelfde gedachte door Davids hoofd. Wie had er op hem geschoten? En waarom?

Bruck en Alexander keken hem met bange ogen aan. ‘We moeten hulp halen’, zei Bruck. Maar in het donker van de avond was geen mens te zien. Terwijl ze aarzelend om zich heen keken, zag Bruck op *Smedsbacksgatan* de lichten van een auto langzaam naderen. Hij

rende de weg op, maar toen de bestuurder de donkere man zag, gaf hij gas, week uit naar links en reed om Bruck heen die wanhopig met zijn armen zwaaide, waarna de auto om de volgende bocht verdween.

Bruck stond verbaasd op de weg.

‘Sta daar niet zo suf te kijken’, riep Alexander en wees naar de huizen ongeveer vijftig meter verderop. ‘Daar in dat huis brandt licht. Die kunnen ons helpen’, schreeuwde hij terwijl hij naar het dichtstbijzijnde huis begon te rennen. Bruck holde hem achterna.

Alexander was er het eerst. Hij bonkte op de deur. Er werd door een oudere dame opengedaan die voorzichtig door de deuropening keek.

‘Er is op mijn vriend geschoten. Hij bloedt. Ik moet een ambulance bellen’, riep Alexander opgewonden.

De oude mevrouw bekeek hem wantrouwig. Haar blik verplaatste zich naar Bruck, die nu ook bij de deur was aangekomen. De vrouw zag er onzeker uit, bijna bang. Het was middenin de nacht en voor haar stonden twee mannen die ze niet kende. Iets verderop in het donker zag ze de contouren van een derde man.

‘Verdwijn, voor ik de politie bel’, zei ze geërgerd terwijl ze de deur dichtsmeet. Alexander hoorde hoe ze de sleutel twee keer omdraaide.

De twee vrienden holden terug naar David. Zijn gezicht was wit. Hij had nog meer bloed verloren.

Op *Smedsbacksgatan* kwam weer een auto aanrijden. ‘Deze moet stoppen’, dacht Bruck terwijl hij met gespreide armen midden op de weg ging staan. Na een paar seconden remde vlak voor hem een witte Volvo.

‘Er is op mijn vriend geschoten. Hij bloedt. Hij moet naar het ziekenhuis. Snel!’ zei Bruck op besliste toon.

De man, die de ruit van het portier naar beneden had gedraaid, keek aandachtig naar David die langzaam strompelend dichterbij kwam. Door het bloed was zijn spijkerbroek veranderd in een rode, plakkerige massa. Ook Davids handen zaten onder het bloed, evenals zijn gezicht, zijn overhemd en zijn dunne zomerjasje.

‘Ik moet naar het ziekenhuis’, smeekte David.

‘Tja, ik weet het niet ...’, antwoordde de man aarzelend. Hij keek afwisselend naar David en naar de zitting van zijn autostoelen. ‘Nee, sorry’, zei hij na even te hebben nagedacht. ‘Ik had je graag geholpen, weet je. Maar ik heb geen plastic bij me om op de stoelen te leggen. En ik wil niet dat mijn auto onder het bloed komt. Het pijnigt me, maar

je moet maar iemand anders vragen', zei hij, zette de auto in de eerste versnelling en verdween met zijn witte Volvo in het donker.

Op datzelfde moment verloor David Gebremariam het bewustzijn. Jaren later, tijdens het proces in de rechtbank van Stockholm, beschreef David zijn gevoel van die nacht als volgt:

'Ik voelde me een volstrekt waardeloos mens. Ik voelde me als een dier dat ontsnapt was uit een dierenpark. Mijn leven was kennelijk minder waard dan de bekleding van een autostoel.'

Wat David in die augustusnacht nog niet wist, was dat hij het eerste slachtoffer was van de zogeheten laserman. Na het schot van 3 augustus 1991 zouden nog negen moordaanslagen volgen. Eén man zou sterven en tien anderen ernstig gewond raken. De aanslagen zouden een hele stad schrik aanjagen en resulteren in het meest omvattende politie-onderzoek in Zweden sinds de moord op Olof Palme. De straten van Stockholm zouden zwart zien van de demonstranten en de Zweedse premier zou zich via de televisie tot de natie wenden met een oproep tot kalmte en rust.

Maar in die bewuste augustusnacht wist David Gebremariam hier natuurlijk niets van. Hij wist alleen maar dat hij – gewond en bloedend – tot drie keer toe voorbijgangers om hulp had gevraagd. En dat die in alle gevallen geweigerd hadden hem te helpen.

Het besluit om te gaan schieten was een grote stap. Het was een zeer moeilijke beslissing. Ik stapte een donker tijdperk binnen of je hoe zo iets ook kunt noemen. En het voelde niet bepaald licht, het voelde enorm zwaar; ik had er zeer veel moeite mee mijn besluit uit te voeren.

Aanvankelijk was het niet mijn bedoeling iemand van het leven te beroven ...bij de eerste aanslag had ik alleen maar besloten te schieten ... mijn doel was vooral ... om te ... ik wilde opschudding veroorzaken en ik vond dat allochtonen het verdienden. Maar ik vond niet dat het zomaar een willekeurig iemand moest zijn; ik was vooral uit op criminele allochtonen, van die types die in een Mercedes rondrijden en die zich bezighouden met zwart geld, heroïne en zo.

Alle criminelen die ik kende, waren allochtonen. In het begin was ik op zoek naar een Griek. Die had ik eerder gezien met een griet van wie ik vermoedde dat hij haar tot prostitutie had gedwongen. Ik had er zin in hem in elkaar te slaan, zodat dat meisje kon vluchten. Ik was naar hem op zoek, maar ... dat was typisch, als je ze nodig had dan vond je ze niet. Anders zag je ze namelijk overal. Luie, smerige koozakken. In de metro zaten ze veel te luidruchtig te praten en te schreeuwen. Moet ik in de metro nu echt al dat Arabisch in mijn oren krijgen zodat ik nauwelijks zelf nog kan nadenken? Als je in Zweden woont dan mag je toch wel Zweeds leren en weten hoe je je gedraagt? Maar dat lijken ze niet te kunnen!

Zo was het ook op Studentbacken, waar ik naast hen woonde. Ze maakten verdomd veel herrie. Ik ging er naar binnen om ze de waarheid te zeggen, want ik was bepaald niet bang voor ze. Ik deed op een keer zonder kloppen de deur bij ze open en zei dat ze verdomme nu eens wat stiller moesten zijn. Het was tien uur 's avonds – of nog later. Er zat daar wel een dozijn buitenlanders in dat kleine kamertje, ze zaten overal, de meesten in hun ondergoed.

Maar ten slotte had ik er echt geen zin meer in om mijn tijd te besteden aan het zoeken naar criminelen. Ergens had ik ook geen tijd om me daar in te mengen, dus dacht ik dat het genoeg moest zijn om een allochtoon neer te schieten. Het effect is hetzelfde. Ik wilde dat ze zouden begrijpen dat ze hier niet veilig waren. Ik wilde ze de stuipen op het lijf jagen. Ik wilde ze gewoon zo bang maken dat ze weer zouden vluchten.

Ik fietste naar Gärdet. Ik wachtte een uur; ik wilde namelijk geen getuigen want ik wou niet tegen de lamp lopen. Toen zag ik drie mannen. Ik zag dat het negers waren. Ik voelde dat ... dat het niet leuk was. Het was niet makkelijk. Het is moeilijk te beschrijven wat ik voelde voor ik de trekker overhaalde. Ik voelde een enorme weerstand, al mijn instincten en gevoelens zeiden: doe het niet. Het was moeilijk ... maar ik had het besluit genomen. Ik had me gehard, ik wilde het niet maar ik voelde dat ik moest.

Uiteindelijk lukte het me, ik haalde de trekker over en voelde dat dat een grote stap was, ik voelde wat voor een slecht mens ik was, ik weet niet hoe ik het moet beschrijven ... ik nam gewoon een stap in de verkeerde richting.

Toen ik het schot had afgevuurd en merkte dat ik hem geraakt had, ging ik er snel vandoor.

Maandag, 5 augustus 1991

Commissaris Lennart Thorin, hoofd van de afdeling geweldsdelicten van de Stockholmse politie, keek naar zijn mensen. Er wachtte een nieuwe werkweek. Voor hem zaten ongeveer dertig politieagenten. Het was acht uur in de ochtend. Tijd voor de dagelijkse ochtendbijkomst.

Lennart Thorin was nog slechts enkele jaren van zijn pensioen verwijderd en kon terugkijken op een succesvolle loopbaan. Van veldwachter in Nacka in de jaren vijftig tot hoofd geweldsdelicten in Stockholm. Het was een lange weg geweest over een lang niet altijd kaarsrecht pad. Soms dacht Thorin dat het wellicht beter was geweest als hij zijn mond had gehouden in plaats van altijd zijn mening te geven. Maar zwijgen hoorde nu eenmaal niet bij zijn karakter. Je likt nu eenmaal niet iemands achterwerk om sneller carrière te maken. Bovendien had Thorin een vurig temperament dat niet altijd makkelijk in toom te houden was, zelfs niet als hij het probeerde.

Lennart Thorin meende dat de gevechten die hij was aangegaan, de moeite van het vechten waard waren. Zoals het gevecht dat nu plaatsvond. De corpsleiding wilde opnieuw een reorganisatie doorvoeren. Volgens het laatste voorstel was men van plan de taken van de afdeling geweldsdelicten te decentraliseren; al het researchewerk dat betrekking had op geweldsmisdrijven in de regio..

Lennart Thorin had besloten zich ertegen te verzetten. ‘Waarom een team uit elkaar halen dat zijn vak verstaat? De vijftig mannen van deze afdeling vertegenwoordigen met elkaar een fantastische competentie. Die kun je toch niet zo maar weggooiden door de afdeling te splitsen’, had hij al diverse keren tegen de corpsleiding gezegd.

Lennart Thorin wist dat zijn ervaring en autoriteit zwaar wogen, maar hij was zich ook bewust van het gefluister achter zijn rug: ‘Thorin is een weerbarstige politieman van de oude stempel die zich verzet tegen alle veranderingen.’ Maar dat kon hem niets schelen. Hij piekerde er niet over de leiding toe te staan een goed geolied team kapot te maken en verder mochten ze zeggen wat ze wilden.

Thorin schraapte zijn keel en als gewoonlijk werd het snel stil in de kamer. De rechercheurs keken aandachtig naar hun chef.

‘Ja, goedemorgen allemaal’, zei Thorin en gaf vervolgens zoals altijd het woord aan zijn naaste medewerker, commissaris Åke Thorstensson.

De procedure van de ochtendbijeenkomsten was altijd hetzelfde. Om de hele groep op de hoogte te houden, werden zowel oude als nieuwe zaken kort doorgenomen. Degenen die direct bij grotere zaken betrokken waren, bleven na de bijeenkomst achter voor afzonderlijke vergaderingen.

Åke Thorstensson bladerde door zijn papieren.

‘Oké, laten we eens zien wat er in het weekend is gebeurd’, begon hij. ‘We hebben een overval met een mes op *Kungsholmen* en ook één in Rinkeby. Beide ernstig genoeg om ze als poging tot moord te classificeren. Verder hebben we als gebruikelijk enkele berovingen. Die nemen we later door met de groep berovingen, daar hoeven we niet allemaal bij te zijn’, zei Thorstensson.

‘Ik hoorde dat er een man is neergeschoten in Gärdet. Weten we daar iets meer van?’ vroeg Thorin.

‘Niet bepaald veel’, zei Thorstensson. ‘Het slachtoffer heet David Gebremariam. Hij is 27 jaar en komt oorspronkelijk uit Eritrea. Op zaterdagochtend om 02.00 uur is er op *Troppstigen* op hem geschoten toen hij samen met twee vrienden op weg was naar het metrostation van Gärdet. De plaats delict is een slecht verlicht, steil pad. De dader lag vermoedelijk verscholen tussen de bosjes naast het pad.

Na het schot renden Gebremariam en zijn twee vrienden naar het metrostation. Daar hebben onze mensen hen aangetroffen. Het slachtoffer bloedde hevig en was nauwelijks bij bewustzijn. Zijn vrienden waren nogal verontwaardigd. Ze hadden mensen om hulp gevraagd. Een automobilist had kennelijk geweigerd Gebremariam mee te nemen omdat hij geen bloed op zijn autostoel wilde hebben. De ambulance kwam ongeveer gelijk aan met onze politieauto, dus zijn onze mensen meegereden naar het ziekenhuis *Sabbatsberg* om daar de aangifte te noteren.’

‘Hoe zwaar is hij gewond?’ vroeg Thorin.

‘Hij is niet in levensgevaar. De kogel drong binnen aan de rechterkant vlak onder de ruggenwervel en verliet het lichaam iets boven het heupbeen. Het schot heeft veel weefsel beschadigd, maar naar omstandigheden gaat het goed met de jongen.’

‘Valt er nog meer over de zaak te vertellen?’

‘Ja, een vreemd detail. Gebremariam zegt dat hij op de rug van zijn vriend een rood licht zag, vlak voordat hij zelf werd geraakt. Hij beweert dat het het licht was van een laservizier. Hij had zo’n wapen

kennelijk eerder tijdens zijn militaire dienst gezien en hij herkende de rode, gebundelde lichtstraal.’

‘Maar wie loopt er nu met een lasergeweer middenin de stad?’

‘Dat is een zeer goede vraag, waar we geen antwoord op hebben.’

‘Zijn er sporen, is er een signalement van een eventuele dader?’

‘Vooralsnog niet.’

‘Zijn er getuigen?’

‘Ook niet. Geen enkele. Maar dat is misschien ook niet zo raar. Het loopt tegen het eind van de zomer en het wordt ’s nachts al flink donker.’

‘Als je bedenkt dat het middenin de stad was, is het toch vreemd dat niemand iets heeft gezien’, zei Thorin nadenkend. ‘Oké, het lijkt er dus op dat we misschien iemand hebben die het leuk vindt om met een lasergeweer op mensen te schieten. Kun jij de zaak onderzoeken, Forss?’

Inspecteur Lars-Erik Forss klonk niet bijster enthousiast.

‘Ja, ik heb nog wel wat andere zaken op mijn bord, maar natuurlijk kan ik ook hier wel even naar kijken’, zei hij aarzelend.

‘Ja, ik weet dat jullie allemaal veel te doen hebben, daar kan ik helaas niks aan veranderen’, zuchtte Thorin. ‘Ik ben al talloze keren bij de corpsleiding geweest met een verzoek om meer mensen. Ze weten dat de situatie op den duur onhoudbaar wordt. Maar zoals gewoonlijk gebeurt er niets. We zien wel. Maar ik zou het prettig vinden als je de zaak onderzocht, Forss’, zei Thorin terwijl hij de kring rondkeek. Niemand leek nog iets te willen toevoegen. Lennart Thorin legde zijn papieren op een stapeltje.

‘Oké. Dit is dus alles voor vandaag. Op pad en doe je werk, mensen.’

Lars-Erik Forss pakte de telefoon voor het eerste telefoongesprek van die dag.

Elk onderzoek naar een moord of poging tot moord volgt een min of meer vast patroon en Lars-Erik Forss begon aan een inmiddels overbekende procedure. Hij was bijna net zo oud als Thorin en had in de afgelopen jaren een groot aantal zaken onderzocht.

Meer dan vier van de vijf moorden of pogingen tot moord worden begaan door iemand uit de kennissenkring van het slachtoffer. Daarom begint elk moordonderzoek met het in kaart brengen van het slachtoffer en zijn kennissen. Met wie gaat hij om, waar werkt hij, is hij iemand

geld schuldig, heeft hij bekenden in het criminele circuit, zijn er wellicht oude vijanden of ander mensen met wie hij ruzie heeft? Kortom: wie kan of kunnen er een motief hebben?

Een even belangrijke stap is het onderzoek op de plaats delict. Hoe ziet de omgeving eruit? Welke vluchtwegen zijn er? Hoe is de dader op die plek gekomen? Is er nog technisch bewijs te vinden in de vorm van hulzen, kogels en dergelijke?

In elk onderzoek spelen getuigen een belangrijke rol. Het publiek is het beste paar ogen van de politie. Op het eerste gezicht onbelangrijke waarnemingen kunnen soms van beslissende betekenis zijn. De stukjes informatie van diverse getuigen vormen met elkaar een puzzel die uitsluitend kan worden opgelost door een rechercheur die toegang heeft tot alle puzzelstukjes. Iets wat voor een individuele getuige zonder betekenis lijkt – bijvoorbeeld een man die je met een over zijn gezicht getrokken muts op de trap van de metro voorbij holt – kan voor een rechercheur net het puzzelstukje zijn dat ontbrak om te kunnen vaststellen hoe een dader van A naar B is gekomen. Om die reden roept de politie het publiek altijd op met informatie te komen, hoe onbelangrijk die ook lijkt.

Er klopte iets niet in deze zaak, dat beseftte Lars-Erik Forss bijna direct. De avondbladen hadden het nieuws over de mysterieuze laserschutter betrekkelijk groot gebracht en in de loop van de ochtend werd er voortdurend gebeld. Er kwamen zo'n twintig tips binnen. Maar geen van die tips ging over het schot dat was afgevuurd op Gebremariam. Bijna iedereen die belde meende dat hij zelf ook door een laserstraal was belicht. Alle genoemde observaties hadden plaatsgevonden op Östermalm, verspreid over een periode van een jaar.

Zijn er meer schutters die gewapend zijn met een lasergeweer, vroeg Lars-Erik Forss zich af, of is het één dader die al sinds een jaar 's nachts rondsluip op Östermalm.

's Middags reed hij samen met enkele collega's naar *Troppstigen*. De plaats delict was een steil pad, omgeven door dichte vegetatie en verlicht door slechts enkele straatlantaarns. Er waren genoeg bomen en bosjes voor een dader om zich achter te verbergen. Forss beseftte al gauw dat ze hulp nodig zouden hebben om de juiste plaats te lokaliseren van waar het schot was gelost.

De politie belde aan bij alle woningen in de flatgebouwen met

uitzicht op het pad. Maar ook dat had geen resultaat. Niemand had iets gezien of gehoord dat met de aanslag in verband kon worden gebracht.

Bij het kinderdagverblijf op *Furusundsgatan* werd Lars-Erik Forss begroet door twee ongeruste kinderverzorgsters. Ze hadden de krant gelezen. De speelplaats van de kinderen lag slechts op een steenworp afstand van de plek waar een man was neergeschoten. Voor alle zekerheid verzocht Lars-Erik Forss het personeel de kinderen de komende tijd binnen te laten spelen. De inspecteur wilde laten zien dat hij de ongerustheid van het personeel serieus nam.

De volgende dag bracht de krant *Expressen* het nieuws met grote koppen: ‘Kinderen van de crèche mogen niet buitenspelen. Östermalm in angst voor de Laserman.’

Lars-Erik Forss was verbaasd toen hij de kop las. Voor hij het artikel had kunnen lezen, ging de telefoon weer. Het was opnieuw een persoon die beweerde door een laserstraal te zijn belicht. Het aantal van dit soort meldingen liep nu tegen de dertig. Maar over het gebeurde van zaterdag hadden ze nog steeds geen enkele bruikbare tip binnen.

Ook het verhoor met David Gebremariam leverde niets op. Hij was niet politiek actief, gebruikte geen drugs, hij had voor zover hij wist geen vijanden en hij was niet verwickeld in enig jaloeziedrama. Er ontbrak een motief.

Bovendien hadden de drie vrienden geheel spontaan besloten om via *Troppstigen* te gaan. Geen enkele buitenstaander kon dat weten. Voor zover de dader zijn slachtoffer niet al langere tijd was gevolgd, moest het toeval zijn dat er juist op Gebremariam was geschoten.

Maar waarom zou iemand met een lasergeweer schieten op een voor hem volstrekt onbekend persoon? Er klopt iets niet in dit verhaal, dacht Lars-Erik Forss.

’s Middags besloot hij dat ze meer actief naar getuigen op zoek moesten gaan. Er werd een zwart-wit gestencild biljet opgeplakt bij alle metrostations, kiosken, banken en grote winkels op Östermalm. ‘Getuigen gezocht’ stond er in een onregelmatig handschrift. Daarop volgde een beknopte beschrijving van het gebeurde van zaterdag en een oproep aan iedereen die iets meer wist, zich te melden bij de afdeling geweldsdelicten van de politie.

Op woensdag, de derde dag van het onderzoek, was David Gebremariam voldoende hersteld, zodat Lars-Erik Forss hem kon meenemen naar *Troppstigen* voor een reconstructie. Gebremariam was aanvankelijk doodsbang. ‘Wat als die gek weer op me schiet’, zei hij. Pas nadat Lars-Erik Forss hem beloofd had voor politiebewaking te zorgen, durfde hij het ziekenhuis *Sabbatsberg* te verlaten.

De urenlange reconstructie leverde geen nieuwe informatie op. Het was donker toen het schot viel. Bovendien was Gebremariam door het gebeurde in een ernstige shocktoestand geraakt. Hoe graag hij ook wilde, hij kon de politie niet duidelijk vertellen waar de schutter zich verborgen had.

’s Middags bestelde Lars-Erik een helikopter om luchtfoto’s van de plaats delict te maken.

De avondkranten schreven opnieuw over de laserman en over de vele mensen die het rode laserlicht hadden gezien. De angst begon nu concrete vormen aan te nemen. In de loop van de dag waren op diverse plaatsen op Östermalm pamfletten opgehangen. De inwoners van dat stadsdeel riepen de bewoners op om op straat te patrouilleren om de schuldige te kunnen grijpen:

‘We riskeren allemaal ons leven als we de deur uitgaan. Ergens daar in de bosjes heeft een gek met een lasergeweer verscheidene keren op ons gericht en bovendien een man in zijn heup geschoten. Het had veel erger kunnen zijn, jij had het kunnen zijn. We moeten iets doen aan de terreur van deze gek.’

Het pamflet was ondertekend met: ‘De beschermers van Gärdet’. Enkele bewoners op Östermalm hadden kennelijk besloten tegen de laserman een burgerwacht op te richten.

Donderdagmorgen vroeg op 8 augustus rinkelde weer de telefoon van Lars-Erik Forss. In de hoorn hoorde hij een berouwvolle stem.

‘Hallo, ik heet Magnus. Ik ben de laserman.’

‘Wat zegt u?’

‘Ik denk dat ik de laserman ben. Maar ik ben niet gevaarlijk. Ik heb alleen maar met een laserpen gespeeld die ik vorig voorjaar in Londen heb gekocht.’

Lars-Erik greep naar zijn hoofd. Hij vroeg Magnus onmiddellijk naar het bureau te komen.

Een uur later vertelde een 21-jarige jongeman vol schaamte dat hij

het afgelopen jaar op Östermalm met een laserpen had rondgeslopen.

‘Maar waarom?’

‘Dat vond ik leuk. De mensen reageerden zo bang als je die lichtstraal op hen richtte ...’

Bij het doornemen van zijn agenda bleek dat Magnus waarschijnlijk verantwoordelijk was voor alle gemelde gevallen. Hij beweerde echter dat hij onschuldig was aan het geloste schot op *Troppstigen*. Na een snelle controle van wat gegevens had Lars-Erik Forss geen aanleiding hem te verdenken.

Het geval met het geheimzinnige laserlicht leek te zijn opgelost. Nu moest alleen nog de dader van de aanslag op *Troppstigen* worden gevonden.

De volgende dag schreef *Expressen* weer over de laserman. De verslaggever had ook met Magnus gesproken, die beschaamd zijn streek met de laserpen bekende. De kop van het artikel in *Expressen* luidde geruststellend:

‘Politie heeft de laserman gevonden.’